

Seat No. _____

Time : 3 Hrs

MAY - 2017
BSC0C206- (Sem - II)
Mathematics
વિકલ સમીકરણ અને ચામ ભૂમિતિ

Total Marks : 70

- સુચના : 1. બધા જ પ્રશ્નો ફરજિયાત છે.
2. બધા જ પ્રશ્નોના ગુણ સરખા છે.
3. સંકેતો સર્વત્ર પ્રચલિત છે.

1.(અ) બર્નોલીનું વિકલસમીકરણના ઉકેલ માટેની રીત સમજાવો. [7]

$$\frac{dy}{dx} - xy = x^3y^2 \text{ નો ઉકેલ પણ મેળવો.}$$

અથવા

(અ) વિકલ સમીકરણ $y = xp + g(p)$ ના ઉકેલ માટેની રીત સમજાવો. [7]

$$\alpha p + p^2 = \log(y - xp) \text{ નો ઉકેલ પણ મેળવો. જ્યાં } \alpha \text{ અચળ છે.}$$

(બ) ગમે તે બે ગણો. [7]

1. ઉકેલ મેળવો: $(\sin x \sin y + \sec^2 x) dx + (\tan^2 y - \cos x \cos y) dy = 0$
2. ઉકેલ મેળવો : $y^2 p^2 - x^2 = 0$
3. ઉકેલ મેળવો : $(e^x y + 2x \sin y) dx + (e^x + x^2 \cos y) dy = 0$
4. ઉકેલ મેળવો : $xp - y + x^{3/2} = 0$

2.(અ) સાબિત કરો: $\frac{1}{f(D^2)} \cos ax = \frac{1}{f(-a^2)} \cos ax$ જ્યાં $f(-a^2) \neq 0, D = \frac{d}{dx}$ [7]

અથવા

(અ) સાબિત કરો : $\frac{1}{f(D)} e^{ax} = \frac{1}{f(a)} e^{ax}$. જ્યાં $f(a) \neq 0, D = \frac{d}{dx}$ [7]

(બ) ગમે તે બે ગણો. [7]

1. ઉકેલ મેળવો: $(D^2 - 5D + 6)y = 2e^{3x} + 3e^{2x}$
2. ઉકેલ મેળવો: $(D^4 - 2D^3 + 5D^2 - 8D + 4)y = 0$
3. ઉકેલ મેળવો: $(x^2 D^2 + 2xD)y = \log x$
4. ઉકેલ મેળવો: $(D^2 + 1)^3 (D^2 - D + 1)^2 y = 0$

૩.(અ) સમતલ $lx+my+nz=P$, ગોલક $x^2+y^2+z^2=a^2$ ને સ્પર્શે તે માટેની શરત [7]
મેળવો તથા સ્પર્શબિંદુના યામ મેળવો.

અથવા

(અ) R^3 માં ગોલક $x^2+y^2+z^2=a^2$ પરના $p(\alpha,\beta,\gamma)$ બિંદુએ સ્પર્શતલ અને [7]
અભિલંબના સમીકરણ મેળવો.

(બ) ગમે તે બે ગણો. [7]

૧. વર્તુળ $x^2+y^2+z^2-2x+4y-6z-70=0$; $x+5y-7z=45$ નું કેન્દ્ર અને ત્રિજ્યા શોધો.

૨. સાબિત કરો : ગોલકો $S_1: x^2+y^2+z^2-8x+6y-6z+33=0$; અને

$S_2: x^2+y^2+z^2+4x+2y-5z=0$ પરસ્પર અંદરથી સ્પર્શે છે.

૩. સમતલ $kx-y-2z=9$ એ ગોલક $x^2+y^2+z^2=9$ ને સ્પર્શે તો k ની કિંમત શોધો.

૪. છેદગણ મેળવો : ગોલક $x^2+y^2+z^2+2x-10y-23=0$ અને સુરેખા $\frac{x-1}{4}=\frac{y+1}{3}=\frac{z-3}{-5}$.

૪.(અ)પ્રચલિત સંકેતોમાં શાંકવનું ધ્રુવીય સમીકરણ $\frac{l}{r}=1+\epsilon\cos\theta$ મેળવો. [7]

અથવા

R^3 માં $\frac{x-\alpha}{l}=\frac{y-\beta}{m}=\frac{z-\gamma}{n}$ અક્ષ અને r ત્રિજ્યાવાળા સમનળાકારનું [7]
સમીકરણ મેળવો.

(બ) ગમે તે બે ગણો. [7]

૧. $x^2+2y^2+7z^2=5$, $3x-4y+z=1$ વક્રમાંથી પસાર થતા અને ઉદગમબિંદુ શિર્ષવાળા
શંકુનું સમીકરણ શોધો.

૨. સાબિત કરો : શાંકવની નાભિજીવાના ખંડોના વ્યસ્તનો સરવાળો અચલ છે.

૩. જો R^3 માં બિંદુ A ના ગોલીય યામ $(2, \frac{\pi}{4}, \frac{\pi}{6})$ હોય, તો તેના સિલિન્ડ્રીય યામ અને કાર્ટેઝીય
યામ મેળવો.

૪. R ત્રિજ્યા અને (ρ, α) કેન્દ્રવાળા વર્તુળનું ધ્રુવીય સમીકરણ મેળવો.

૫.ટૂંકમાં જવાબ આપો : (ગમે તે સાત) [14]

(૧) વિકલ સમીકરણ માટે પરિમાણ ની વ્યાખ્યા આપો.

વિકલ સમીકરણ $\frac{d^2y}{dx^2} + \left(\frac{dy}{dx}\right)^2 = \sin x$ ની કક્ષા લખો.

(૨) વિકલ સમીકરણ $\frac{dy}{dx} - x = 0$ નો ઉકેલ મેળવો.

(3) સાદુરૂપ આપો : $\frac{\sin 2x}{D^2-4}$.

(4) ઉકેલ મેળવો : $(D^2 + 4)^3 y = 0$.

(5) વ્યાપક ઉકેલ અને અપૂર્વ ઉકેલની વ્યાખ્યા આપો.

(6) જેના વ્યાસાંત બિંદુઓ $(1,2,3)$ અને $(3,2,1)$ હોય તેવા ગોલકનું કેન્દ્ર અને ત્રિજ્યા શોધો.

(7) શાંકવનું ધ્રુવીય સમીકરણ લખો. કેન્દ્રીય શાંકવજ $Ax^2+By^2+Cz^2=1$ ઉપવલયજ રજૂ કરે તે માટેની શરતો જણાવો.

(8) બે ગોલકો પરસ્પર સ્પર્શે તે માટેની શરત લખો.

(9) સમીકરણ $5x = y$ નું નળાકારીય યામ પદ્ધતિમાં રૂપાંતર કરો.